Ivona Boitan

În drum spre Iași

Dramă în trei acte

Personajele

Aglaia
Zenovia
Generalul
Radu, băiatul Aglaiei
Alexandru, băiatul Zenoviei
Aglaia și Zenovia sunt două surori, ale căror soți sunt plecați la război. Casa celor două surori este situată pe drumul pe care se retrage lumea din calea frontului, de la București la Iași

Actul I

Aglaia: Gata. Am fost la bucătărie. E în regulă. Vom fi gata la timp cu mâncarea. Rața e deja fragedă. Aoleo! Tu tot nu ai terminat aici? Hai, mișcă-te mai repede! Acuși trebuie s-apară.
Zenovia: Ia nu mă mai tot zori atâta, că nu e bal! Nu am cerut noi să stea la noi. Servitorii ni-s pe front… măcar acum nu mai fi și tu așa înțepată. E război… sunt alte reguli…
Aglaia: Da, să-l servim pe general cu fasole la gamelă! Mă bucur că trage la noi și vreau să iasă totul cât mai bine. Omul ăsta e un erou. În el își pune toată lumea speranțele… ca să nu spun că i-ar putea ajuta și pe ai noștri…
Zenovia (*speriată*): Te referi la…
Aglaia: La soții noștri, la aia mă refer. Sau i-ai uitat pe Costache și Ioan? Nu-ți mai stă capul decât la…
Zenovia: Ei, îmi stă capul, îmi stă capul… bine că-mi stă… nu-mi spune că ție nu îți stă, că nu te cred! Dacă ar afla Costache și Ioan ce am făcut noi… nici nu vreau să mă gândesc!
Aglaia: Dar nu vor afla… dacă îți ții gura și firea, nu vor afla, nici acum, nici după…, dar numai să ajungem noi la „după” ăsta, că pare că e din ce în ce mai rău. Uite! Și de asta mă bucur că vine generalul! Așa m-am

săturat de informații contradictorii! Nesiguranța asta mă omoară mai ceva ca războiul. Iar tu, nu te mai tot văita atâta, că ideea care ne poate costa acum viața a fost a ta!

ZENOVIA: Așa e mereu, de când suntem mici, ideea e a mea, dar tu o pui în practică. Dacă iese prost, a fost ideea mea, dacă iese bine, meritul e al tău!

AGLAIA: Zenovia, pentru numele lui Dumnezeu, nu începe iar! Nu am timp, nervi și chef de toate învinovățirile tale! Azi e o zi specială. Astăzi suntem și noi mai aproape de război ca oricând. E ca și când ar trece linia frontului prin casa noastră.

ZENOVIA: Mai lipsește să spui că azi putem câștiga războiul! Câteodată, ești mai exaltată ca mine. Generalul e și el un om ca oricare altul: merge la latrină, doarme, îl doare capul, poate are și păduchi. Ca să nu mai spun că e și el unul care duce oamenii la moarte. Poate chiar pe Costache și Ioan ai noștri, dacă nu, pe alții ca el. Să știi că vine călare pe cal, nu pe soclu.

AGLAIA: Mai bine fii atentă că nu stă cum trebuie furculița ceia! Apropo de cai: ai verificat la grajduri? Avem fân, nutreț pentru caii generalului?

ZENOVIA: În loc de paie, am pus lână și-n loc de nutreț foie gras, că doar e cal de general.

AGLAIA: Sper să fie bine… să iasă totul bine!

ZENOVIA: Recunoaște că și tu numai la asta te gândești, la aranjamentul nostru!

AGLAIA: Normal că mă gândesc, doar e război, se poate întâmpla orice… Dacă stă la noi generalul, poate aflăm cam cât mai durează. Oricum, o să aflăm și noi una alta…

ZENOVIA: Mie mi-e să nu afle el una alta… să nu audă un zgomot…

AGLAIA: Termină, ce zgomot să audă? E război, se aud tot felul de zgomote… noi în pod mai avem o cucuvea, în curte ceva orătănii, se mai aude și antiaeriana din când în când… sunt tot soiul de zgomote.

ZENOVIA: Bine, dacă zici tu… dar să știi că eu sunt cu nervii praf. Tresar la cel mai mic zgomot… mi se năzare din orice…

AGLAIA: Dacă ai fi la București, ce ai face?

ZENOVIA: Ce are a face Bucureștiul cu nervii mei?

AGLAIA: Zic că acolo ai avea motive să fii nevricoasă. Îi vizitează zepelinul noapte de noapte, antiaeriană e de glumă, că nu bate până la el, doar cu aeroportatele ce-l mai alungă… ca să nu mai spun că se aude concertul mâțelor până la Bragadiru!

ZENOVIA: Vai, soră! Ce fior liric pe matale! Acuși îmi iau vioara să te acompaniez. Hai, că nu cred că-i așa de rău! Exagerezi!

AGLAIA: Exagerez? Nu mai știu cum arată un ou, n-au mai văzut carne de luni de zile, au totul pe cartelă, și cartela e mai degrabă o glumă, fiindcă nici puținul ăla de pe cartelă nu-l primesc, se bat la cozi pentru un codru

de pâine, nu au lemne de foc… Și tu te plângi aici că ești cu nervii întinși? Aici e liniște și pace, mâncare avem, slavă Celui de Sus, copiii sunt bine… sanatoriu, ce mai!

Zenovia: Da, știu, am vorbit și eu acum câteva zile cu Safta, că a fost să-l caute pe fi-su… Nu l-a găsit nici acum, știi? Cică l-ar fi dus la București, dar l-a căutat biata de ea peste tot, pe la Colțea, pe la Filantropia. Cică acum aprinde lumânări și la vii și la morți pentru el. Cum e posibil să-l înghită așa pământul, fără știrea nimănui, nu știu… Nu știu la ce ne-o fi trebuit nouă războiul ăsta…

Aglaia: Să nu începi iarăși! Și, vezi, nu te porni în fața generalului cu tema ta cu inutilitatea războiului!

Zenovia: În schimb, tu poți povesti de idealuri și de unire… Tema ta e bună, deși s-ar putea să ne coste și ochii din cap, și averea, și bărbații, și copiii… Ai văzut ce ravagii face tifosul! Bietul nostru argat Ioan, cum l-ai îngrijit, și tot s-a dus. Îți dai seama, cum e în barăci?! Nu-mi spune mie că nu îți pare rău că nu e pace! Nu-mi spune că nu regreți cel puțin o dată pe zi că s-a pornit urgia asta! Nu-mi spune că te rogi noaptea pentru Unire și nu pentru ca ai noștri să vină sănătoși înapoi, să fie din nou pace, să nu mai geamă pământul de boală și sânge și moarte! Te aud din camera mea cum plângi, să știi! Și alea sunt momentele când mă gândesc că totuși ești și tu umană! Pentru plânsul tău de noapte am trecut multe cu vederea în timpul zilei, să știi!

Aglaia: Da, da, bine! Hai că mă doare capul! Parcă și ochii îmi ard…

Zenovia: Îți ard mereu ochii când urmează să se întâmple ceva rău…

Aglaia: Aoleo, mai taci! Ce ziceam eu că am o cucuvea în pod, dar am una și-n sufragerie! Tu trebuie să înveți să taci, mă, fată, mă!

Zenovia: Ei, dacă m-ai făcut fată, pentru asemenea minunăție de compliment, tac!

Aglaia: Măcar câteva zile… Când om sta la masă cu omul ăla, să nu te auz că te pornești cu discursurile tale despre pace! Cred că nu ai rezista o zi sub nemți. Nemții tăi… că, dacă intram de partea lor, sunt convinsă că nu mai erai așa pornită acum împotriva războiului! În mintea ta e că, dacă ne-ar ocupa nemții, ar cânta toată ziua Mozart, Beethoven și Wagner și am mânca apfelstrudel și am dansa vals.

Zenovia: Mozart era austriac, la fel și valsul…

Aglaia: Lasă tu cultura acum! Ai înțeles ideea.

Zenovia: Da, am înțeles! Vrei să-ți joace rușii în picioare ograda, kazaciocul orătăniilor din bătătură. Asta vrei tu! Moartea e moarte, fie că vine din baionetă rusească, fie franțuzească, fie bulgărească. Sângele la fel curge… inima la fel se oprește…

Aglaia: Io atâta îți spun! Să lași omul să-i tihnească mâncarea! Poartă-te

cu el cum ai vrea să se poarte altcineva cu Costache, că poate și ai noștri vor fi adăstat la fel pe undeva! Că ăsta e cazul fericit, când stai la cineva, nu în corturile ălea prăpădite.

ZENOVIA: Bine, bine, gata! Nu mă mai bate la cap! Pentru mine, tu ești războiul, tu ești artileria mea grea. Toată ziua: taca taca taca …

AGLAIA: Ia uite unde era tăcuta lumii!!! Și să nu te prind că te lipești de vișinată!

ZENOVIA: Ei hai, că asta e prea de tot! Mă faci bețivă! Numai fiindcă îmi mai oblojesc nervii șubrezi cu câte o vișinată din când în când!

AGLAIA: Nu te fac nicicum! Zic doar că-ți place vișinata. Sau nu-i adevărat? Nu-ți place? Poate doar din „când în când": dimineața, la prânz și seara, la mese și între mese, pe stomacul gol sau după masă… Crezi că nu văd cum se duce o damigeană? Suntem numai noi cu bucătăreasa. Io nu beau, Frosa nu bea…

ZENOVIA: Acum, na! Cui nu-i place vișinata?

AGLAIA: Mie nu-mi place.

ZENOVIA: Ție nu-ți place nimic.

AGLAIA: Hai, nu începe! Îngăduie-mă, te rog! Sunt obosită și mă doare capul. Oare nu trebuia să fi pus celelalte tacâmuri? Sau sunt bune tacâmurile, dar trebuia să fi pus celălalt set de farfurii?

ZENOVIA: Uite, dacă ai trage și tu câte o dușcă de vișinată din când în când, nu te-ar mai durea așa des capul!

AGLAIA: Termină cu vișinata! Știi că ți se pornește limbarița rău de tot de la vișinată. Cine știe ce mai spui și ne trezim în fața Curții Marțiale… Oricum, știi bine că e cazul mai mult să ascultăm decât să vorbim noi…

ZENOVIA: Ei, hai, nu exagera! Curtea Marțială… Pentru atât lucru! Doar suntem mame! Cine nu ar înțelege iubirea de mamă!?

AGLAIA: Eu cred că tu nu ești zdravănă! Pe cuvânt, ești nevastă de colonel… e război… și ție Curtea Marțială ți se pare o glumă! „Cine nu ar înțelege iubirea de mamă"?! Toate mamele și toți tații ai căror copii luptă pe front! Ăia nu ar înțelege! Câteodată, mi se pare că ai rămas tot de 15 ani… când te-a prins tata cu Agaton în păpușoi și tu i-ai zis că numărați știuleții, că ați pus pariu că recolta noastră e mai bună ca a lor. Tata a crezut atunci că-ți bați joc de el, dar de fapt își bătuse Agaton joc de tine, sau și-ar fi bătut, dacă nu prindea tata de veste. Tu chiar credeai, ca toanta, că erați acolo la numărat știuleți și ăla, voia să-ți facă felul…

ZENOVIA: Uite, vezi, eu măcar trebuie să beau vișinată ca să spun prostii, tu nici scuza asta nu o ai! Ce-ți mai place povestea asta, soră! Poate i-o spui și generalului, să râză și el de soră-ta cea naivă, căreia îi place vișinata și să numere știuleții cu Agaton. Apropo, știi că a murit?

AGLAIA: Cine, Agaton?

Zenovia: Da.
Aglaia: De unde știi?
Zenovia: Mi-a venit înapoi o scrisoare pe care i-o trimisesem.
Aglaia: Tu lui Agaton? Îi scriai tu lui Agaton? Tu o ții din greșeală în greșeală…
Zenovia: Din punctul tău de vedere, tot ce înseamnă viață e greșală. Tu ne-ai ține în formol pe toți. Mereu ai avut o plăcere să exagerezi greșelile mele. I-am scris, mi-a scris, ce mare lucru!? E război! Oamenii au nevoie de orice lucru bun de care să se agațe.
Aglaia: Tu nu realizezi niciodată cât de grave sunt lucrurile din jurul tău și mereu spui că ceilalți exagerează! Tu ești incapabilă să realizezi consecințele! Nici cu Agaton, nici cu… O să ne mănânce Curtea Marțială din cauza ta!
Zenovia: Ei, asta-i! E doar iubire de mamă. E normal să îți iubești copiii, să-i aperi.
Aglaia: Ce are Curtea Marțială cu iubirea de mamă?
Liniște
Aglaia: Cred că era mai bine dacă puneam o față de masă simplă, albă. Asta e prea veselă, așa înflorată…
Zenovia: Aia albă era prea oficială… Lasă, mai bine așa! Arătăm că suntem optimiste… Auzi, soră? Hai să dansăm!
Aglaia: Ce să facem?
Zenovia: Să dansăm… noi două. Uite, pun o muzică… și facem un vals, să mai uităm de durere și moarte. O să vezi că te lasă și capul!
Aglaia *râde*: Io cred că pe tine te lasă capul!
Zenovia pune muzică și vine și o ia la dans. În timp ce dansează
Zenovia: Hai mai bine să-i prevenim că vine generalul…
Aglaia: Nu-i preveni deloc, că mai mult îi stârnești. Radu e cu nervii la pământ, iar Alexandru e un exaltat.
Zenovia: Exaltat!? Glumești! Nici gând. Exaltat e Radu al tău. Ba e exaltat cu mănăstirea, ba e exaltat cu războiul.
Aglaia: Apoi, nu de la mine, că eu numai exaltată nu sunt. Taică-su i-a băgat în cap de mic mândria de a fi ostaș… Ideea că țara trebuie apărată. Eu doar am consimțit. Fiindcă în teorie și eu cred că trebuie apărată… doar că…
Zenovia: …Nu neapărat de la 16 ani.
Se opresc din dansat
Aglaia: Cu ceva suntem și noi de acord.
Zenovia: Doar că tu nu ai admite asta în fața generalului! Nu-i așa? Nu o să admiți că doar în teorie susții războiul, că în practică, ți-ai zidit copilul în pereți… să-l scapi. Nu știu de ce te rușinezi de asta!? Asta te face umană. Altfel, ai fi doar un organ de propagandă steril.

AGLAIA: Tu chiar nu realizezi cât de rușine trebuie să ne fie de ce-am făcut, nu-i așa?
ZENOVIA: Să-mi fie rușine că mi-am salvat copilul de la moarte? Niciodată! Cât m-am chinuit să-l am, numai eu știu. Altele de vârsta mea aveau deja cinci copii când am reușit eu să-l am pe Alexandru. Apoi, când era mic... câte necazuri... știi bine ce bolnăvicios a fost!
AGLAIA: Și acuma ce vrei să zici? Că la război trebuie să meargă numai copiii care au mulți frați? Sau numai cei care au fost sănătoși, ale căror mame nu le-au vegheat nopțile?
ZENOVIA: Spun doar că nu cred că toate mamele își iubesc copiii cum îl iubesc eu pe Alexandru al meu.
AGLAIA: Zenovia, numai prostii spui. Mai bine, taci! Mă gândesc că dacă trecem cu bine de asta, îi dau binecuvântarea mea să se călugărească. Îmi pare rău că nu i-am dat-o dinainte. Călugării nu merg la război.
ZENOVIA: Călugării sunt oameni deștepți, de aia nu merg la război. Vezi că tot la ideea că e bine să ocolim mersul la război ajungem? Sau dacă e călugăr, e mai bine decât dacă e zidit?
AGLAIA: Firește că e altceva! Dacă ne-ar auzi Costache și Ioan, ne-ar jupui de vii. Mă duc o tură la bucătărie. Ține-te departe de vișinată!
Iese Aglaia. Zenovia își toarnă un păhărel de vișinată. Deschide o cărticică de poezii, aflată pe masă
ZENOVIA: „Dintre sute de catarge, care lasă malurile, câte oare le vor sparge, vânturile, valurile...”

ACTUL II

O zidire a peretului, o cameră ca un coridor, lungă și îngustă, fără geamuri... două saltele pe jos, un opaiț, o oală de noapte.
RADU: Hai, te rog! Hai să aprindem lumânarea! Nu mai pot!
ALEXANDRU: Știi bine că ne consumă aerul!
Aprinde lumânarea
RADU: Acum e momentul! Le-am auzit că vine un general. Bat în perete cât de tare pot. Bat cu pumnii, cu capul, urlu, strig, fac orice numai să ies de aici și să strig adevărul și să mă duc pe front!
ALEXANDRU: O să te duci direct în fața plutonului de execuție. Asta o să faci!
RADU: Și acolo e mai bine, mai onorabil decât închis în gaura asta, ca un șobolan trădător ce sunt!
ALEXANDRU: Te gândești numai la tine! Nu-ți dai seama că toată familia va fi vinovată? Mă vor duce și pe mine în fața plutonului, deși eu nu vreau să mor așa stupid ca tine.

Radu: Foarte bine! Numai tu ești de vină! Tu cu maică-ta! De la voi a plecat totul!
Alexandru: Și maică-ta a fost de acord! Și ea e vinovată! Și ea va avea de plătit!
Radu: Foarte bine! Să plătească și ea! Așa-i trebuie, dacă s-a lăsat prostită de soră-sa care toată viața ei nu a făcut decât să bage familia în buclucuri!
Alexandru: Nu vorbi așa de mama! Nu ai niciun drept să vorbești așa de ea! Mereu a fost bună cu tine.
Radu: Dar voi aveți dreptul să mă zidiți așa de viu?
Alexandru: Hai, că ai vrut și tu! Nu te mai tot victimiza atât! Eu ar trebui să suport mai greu decât tine. Eu nu mai pot picta nimic. Mi-e un dor de cer, de aer, de păsări...
Radu: Am vrut?! Nu ți-e rușine să spui asta? M-ați îmbătat cu vin, țuică și vișinată și a doua zi m-am trezit zidit. Mi-ați zis că petrecem, fiindcă ați aflat că urmează să vină ordinul de încorporare.
Alexandru: Da, dar a doua zi am stat de vorbă toți trei cu tine și te-am convins.
Radu: Dacă m-ați convins, de ce acum vreau să urlu și să dărâm zidul ăsta făcut de bunicul cu mâinile lui? De ce-mi vine să mă dau cu capul de perete, până-l sparg?
Alexandru: Pentru că te lasă nervii, de aia! Nu e ușor să stai aici respirând la găurelele astea mici din perete, ascunse după tablou... nu e ușor să stai mai tot timpul în beznă, fiindcă lumânarea consumă aerul!
Radu: Mai bine la pușcăria adevărată, mai bine ne predăm și ne bagă la pușcăria adevărată! Acolo măcar ai aer, mai schimbi o vorbă... mai vine un preot să te spovedească... Mă omoară gândurile astea...
Alexandru: Ce gânduri?
Radu: Gândul că sunt un trădător, gândul că l-am dezamăgit pe tata, pe Dumnezeu, pe mine. Gândul că mi-am început viața de adult cu un act de lașitate. Gândul că va trebui să le povestesc cândva copiilor mei cum că, atunci când a fost marele război, tatăl lor a stat zidit. Ei vor citi în manualele de istorie despre actele de eroism ale bunicului, dar vor avea în față exemplul viu al tatălui.
Alexandru: Te duci mult prea departe. Ce copii? Nu ziceai că vrei să te călugărești?
Radu: Da, că Dumnezeu de lași ca mine are nevoie?! Sunt pline zidurile bisericilor de lași! Așa ajungi sfânt, ascunzându-te într-o groapă până trece urgia? Așa s-au făcut toți cunoscuți, prin lașitate? De aia le pune nimbul, că au fost lași?
Alexandru: Nimbul li-l pune că sunt morți. Tu, deocamdată, ești viu, supus greșelii. Nu știi ce spunea părintele Tache? Nu contează de câte ori

cazi, ci să te ridici o dată în plus!
RADU: Păi, hai să ne ridicăm! Hai să purtăm război împotriva lașității noastre! Hai să spargem zidul!
ALEXANDRU: Tu nu pricepi că pe noi ne așteaptă plutonul, dacă recunoaștem ce-am făcut? Ai intrat în horă, trebuie să joci! Plus că, dacă te omoară, nici timp de pocăință nu ai!
RADU: Ce prostii spui, măi! Nici tu nu le crezi! Ce timp de pocăință? Tâlharul pe cruce cât timp de pocăință a avut?
ALEXANDRU: Da, dar el era pe cruce cu Iisus lângă el, tu o să fii doar în fața unui pluton, care-și va pune pușca la ochi, și pac! S-a terminat. Plus că nici lor nu le face nicio plăcere să împuște pe unul de-al lor, oricât de laș ar fi fost el. Poate că e greșit ce am făcut, poate că nici eu nu aș mai face așa, dar acum asta e hora în care am intrat, trebuie s-o jucăm până la capăt. Nu te poți pocăi decât viu, asta să ții minte!
RADU: Simt că îmi pierd mințile, simt că nu mai pot. Toți ați greșit, toți trebuie să plătiți: și tu, și mama, și mătușa Aglaia! Orice e mai bine decât aici, orice, frontul, pușcăria, plutonul… nu-mi pasă!
ALEXANDRU: Dar de taică-tu îți pasă? Măcar de el?
RADU: Dar ce are a face tata? Tata e plecat de mult pe front. Cine știe ce o mai fi fiind și cu el? Ce are a face tata?
ALEXANDRU: Crezi că i-ar șade bine pe lângă epoleții și medaliile lui un scuipat pe obraz din partea lui fii-su?
RADU: Dar tata nu știe nimic. Tata nu a uneltit. Tata nu are de ce să dea socoteală pentru faptele mele.
ALEXANDRU: Socoteală așa în fața legii, nu! Dar cum crezi că se va simți când toți ceilalți, după război, își vor număra feciorii lipsă și el va ști că al lui a stat zidit ca o fetiță, ca să scape de război?
RADU: Aha! Deci recunoști că stăm aci ca două demoazele de pansion?!
ALEXANDRU: Da, dar stăm ca două demoazele de pansion vii, ceea ce face toată diferența, nu crezi?
RADU: O face? Crezi? Chiar crezi asta?
Alexandru tace
RADU: Și noi, după război, presupunând că stăm aici ca doi șobolani până se va termina totul, după război o să ne însurăm sau o să ne măritățm?
ALEXANDRU: La cum te văd eu pe tine, nici una, nici alta! Tu o să te călugărești, ca să scapi de vină!
RADU: Nici măcar o viață în mănăstire nu mă poate spăla de toată mizeria asta! Da' tu cum reziști? Ești mereu așa calm și liniștit, de zici că suntem cazați la Ritz…
ALEXANDRU: Păi, am mai multe strategii. În primul rând, mă gândesc la Mioara. Mă gândesc ce o face ea acuma. Dacă și-o fi terminat treaba

prin casă. Dacă o fi întins rufele… Cum stă ea aplecată așa deasupra ligheanului! Cum se întinde să le pună pe sârmă! Ore în șir mă uitam la ea și asta mi-a rămas întipărit în ochi.

RADU: N-am nicio Mioară la care să mă gândesc…

ALEXANDRU: Ți-am zis eu că te călugărești!

RADU: Așa! Treci la strategia următoare!

ALEXANDRU: Îmi cânt muzici în gândul meu.

RADU: Ce muzici? De fanfară? De clavir?

ALEXANDRU: Nu, măi, cultule! Auzi la el! Fanfară și clavir, muzici populare, doine, balade… ce-mi mai amintesc… Câteodată pierd ore în șir, fiindcă îmi amintesc muzica, dar nu-mi vin în minte exact versurile. Și atunci o tot reiau în capul meu până îmi amintesc.

RADU: Nici asta nu mă ajută! Nu am avut niciodată ureche și mi-e practic imposibil să redau ceva. Cum, măi, să stai aici să te gândești la Mioara și să-ți cânți muzichii populare în cap, în timp ce alții mor pe capete în prima linie?

ALEXANDRU: Cei mai mulți, cică, mor de tifos.

RADU: Nu-ți bate joc!

ALEXANDRU: Cine-și bate joc? Se pare că cel mai mare dușman sunt păduchii generați de jegul din corturi și de condițiile inexistente de igienă.

RADU: Aș da orice pentru aer, lumină… Până și tifosul mi se pare o scăpare, o ieșire. Îți spun eu că urlu până mă aude generalul.

ALEXANDRU: Nu ai să faci asta, pentru că nu-ți dau voie! Mai bine te omor eu cu mâna mea, decât să ne dai pe amândoi de gol și să ne tragi pe toți în rușine!

RADU: Ce idee bună! Uite că la asta nu m-am gândit. E perfect! Omoară-mă tu! Dacă mă sinucid, e păcat, dacă mă omori tu…

ALEXANDRU: Nu vorbești serios…

RADU: Ba da, cât se poate de serios. Orice e mai bine decât să mai stau aici. Dar cu ce mă omori? Și ce faci cu mine, după? O să încep să miros. Nu e aer, e cald, e exact ca în coșciug aici, deci, mă voi descompune repejor. Va trebui să le rogi pe mamele nostre să spargă zidul și să-l refacă. La o adică, nu e chiar imposibil. Dar cu ce mă omori? Că nu ai cu ce. Să-mi tai gâtul, faci numai sânge. De spânzurat nu avem cum, că nu avem nimic de care să ne agățăm. Cred că cel mai indicat ar fi să mă sufoci… sau niște somnifere… Dar de unde să le luăm? Poate să le spunem mamelor că-s agitat, că nu pot dormi… adunăm mai multe. Dar nu! Că asta ar însemna să mai am răbdare, să le adunăm, dar nu mai am răbdare. Trebuie acum, chiar acum, chiar azi! Va trebui să mă sufoci! Mă strângi de gât! O să încerc, pe cât pot, să nu mă opun, deși știi că e instinctul de conservare care e mai puternic. Dar o să încerc. Promit! Hai că tu mereu ai avut brațe puternice…

Alexandru (*strigă*)*:* Teeeerminăăăă!
Radu: Nu termin deloc! Nu mai pot! Nu înțelegi că nu mai pot?
Alexandru: Roagă-te! Ai aici ocazia să te rogi. Ce Mioară îți trebuie ție? Ce cântece populare? Tu, care ziceai că te faci călugăr, ai rugăciunea. Dacă te-ai ruga, ai fi și tu mai suportabil, așa cred. Mai ziceai că vrei să fii călugăr!?
Radu: Și ce dacă am vrut să fiu călugăr? De ce ai adus povestea pe tapet?
Alexandru: De intelegent, am adus-o, de aia! Uite, vezi că deja te-ai calmat?! Un călugăr care să vrea să se sinucidă?!
Radu: Nu voiam să mă sinucid…
Alexandru: Păi, treaba cu pastilele cum era?
Radu: O idee proastă!…
Alexandru: Și să te omor eu cu brațele mele vânjoase, era o idee bună? Nu vezi, măi, Radule, că o iei razna? Ai vrut să fii călugăr, acum ai ocazia. Ești retras aici ca în pustie, ai întuneric cât cuprinde, numai bun la rugăciune. Eu stau în colțul meu liniștit și mă gândesc la Mioara, la cer, la păsări... Fiecare cu ale lui, liniște, pace… De ce să ne grăbim aiurea la locul cu verdeață? Când o fi să vină, o veni! Până atunci să profităm de ce avem: tu rugăciunea, eu pe Mioara. Dacă vrei, din când în când, putem schimba: mai fac și eu o rugăciune, te mai gândești și tu la Mioara…
Radu: Termină cu Mioara ta!
Alexandru: Recunoaște că și ție îți place! Doar de la tine m-am contaminat. Tu te holbai odată la ea, în timp ce trebăluia prin casă. Tu erai în hol și o pândeai prin ușa deschisă... Și eu m-am apropiat să văd la ce se concentrează văru' așa…
Radu: Eu sunt de vină că ești tu…?
Alexandru: Cum sunt eu, mă? Hai, spune, sfântule, cum sunt?
Radu: Curvar, afemeiat, dezmățat, destrăbălat, deșănțat…
Alexandru: De mic ți-a plăcut să citești. Uite ce de sinonime știi, când e vorba să numești păcatul fratelui tău, în gura mare!
Radu:…
Alexandru: Mi se pare mai sănătos decât să ajung să-l rog pe văr-miu să mă strângă de gât!
Radu: Amesteci lucrurile aiurea. Hai, mai bine să citim, să vedem ce mai zice Iorga! Ne-a lăsat mama ziarul odată cu mâncarea …
Alexandru: Asta e tortură! Tu, dacă nu te-ai dus la război, te auto-torturezi!
Radu: Cum așa?
Alexandru: Tot ce citești tu în ziarele lui Iorga sunt îndemnuri de jertfă, la mers pe front, propagandă de mobilizare. Iorga are puterea asta să te facă să-ți dai copilul în bătaia puștii cu ideea că faci ceva bine.
Radu: Păi așa și e… nici acum nu înțelegi asta?
Alexandru: Tu nu înțelegi că ești un trădător, un laș care citește aproape

zilnic îndemnuri la curaj și la scos sabia din teacă? Tu nu ai sabie, nu ai teacă, nu ai nimic, decât un giulgiu de laşitate. De ce nu încetezi? De ce nu accepți că ăsta ești? Cel puțin acum. Ăsta ești: un laș, un trădător, o rușine pentru părinții lui, pentru țara lui, un mort viu! Dacă accepți moartea asta, apoi ai o șansă, șansa de a învia întru sinceritate.

Radu: Cum poți vorbi așa? Ești în aceeași situație!

Alexandru: Eu nu am pretins niciodată că sunt altceva decât sunt. Îmi place viața, îmi pace cerul ăla albastru intens de primăvară cu miros de pământ din care iese verdele crud, îmi place felul cum se văd păsările pe cer, îmi place cum se schimbă culorile aerului pe măsură ce soarele urcă pe cer... Îmi plac femeile, așa cum spui, îmi place să mă uit la ele, la felul cum își arcuiesc gâtul când sunt atente la ceva, la felul în care își îndreaptă coloana când apare cineva care le place... O fac instinctiv, ca să se pună în evidență, dar e ceva tare elegant... O să fac penitență prin pictură pentru toate laşitățile mele. Și, dacă Dumnezeu mă va ierta, poate că voi ajunge cândva un pictor foarte bun care și-a salvat viața din laşitate, stând zidit. Și la moartea mea va conta ce las în urmă... Opera mea.

Radu: Asta e speranța ta, că artisticul tău va salva omenescul? Chiar crezi că asta e valabil? O să te duci cu tablourile făcute sul la Judecata de Apoi și o să-l spui: Doamne, uite, am fost un laș, un mincinos, un ticălos, un curvar, dar uite ce tablouri frumoase am făcut! Se bat pe ele Ermitageul cu Musee D'Orsay și Metropolitanul... Hai să citim mai bine ziarul! Sau eu îl citesc. Tu n-ai decât să te gândești la păsări și la culorile aerului, și la femei arcuite... Începem citirea ziarului...

Radu:

DISCURS IORGA: „Se îndreaptă către noi în același timp privirile pline de o rugăciune tăcută a unui popor sfios care, veacuri întregi, n-a găsit atât de adeseori cuvinte mari pentru suferințele lui, dar care le-a simțit cu atât mai adânc, cu toată gura sa mută. Se mai îndreaptă, însă, asupra noastră ochiul de ură al străinului care vrea să știe cum suferim de rana pe care a făcut-o, și acestui străin, la urmă trebuie să-i răspundem. Trebuie să-i răspundem că, oriunde am fi, suntem hotărâți să mergem până la capăt, în credința că, dacă s-a ridicat vreodată o religie pe lume, dacă s-a vorbit de dreptate și ideal, nu se poate, cu niciun chip, ca și înaintea celei mai sălbatice forțe organizate, să piară drepturile unui popor de a trăi pe pământul în care nu este un fir de țărână care să nu fie acoperit de cel mai nobil sânge.(...) Spre noi se uită astăzi o oștire, Oștirea României, care este moralicește întreagă; este mai mare chiar decât în momentul când întâiul detașament a sfărâmat cu patul puștii piatra de nedreptate la graniță. Atunci, om viu lângă om viu, ea reprezenta numai puterea fizică și încrederea în biruință; astăzi, cei vii aduc cu dânșii moștenirea sufletească a celor cari au murit pe câmpul de luptă".

GENERALUL: Precum noi lăsăm la alţii averea şi numele nostru, aceia cari cad pentru Ţară şi viitorul Neamului îşi lasă sufletul întreg, atât de mare cum era în momentul sacrificiului lor, acelora în mijlocul cărora cad. Cel din urmă soldat cu haina sfâşiată de suferinţele şi răbdările îndelungate faţă de asprimea naturii şi de cruzimea duşmanului, aduce în făptura sa morală pe toţi acei cari nu-i vom mai vedea aievea niciodată. Şi niciodată steagul românesc n-a fost mai mândru decât în momentul când a arătat celei mai superbe alcătuiri militare din Europa că pot merge ţărani fără şcoală, fără arme moderne, înaintea oştirii înzestrate cu tot ce o cultură grozavă şi înverşunată dă sclavilor înarmaţi cari o reprezintă.(...) Poporul românesc se cuprinde din acei cari ţin arma în mână, din acei cari li dau tot sprijinul pentru a o putea întoarce împotriva duşmanului şi în acei cari trăiesc numai spre a admira acest eroism, a-i culege roadele pentru popor şi de a da mâna de ajutor care este trebuitoare pentru a garanta victoria.(...) În colţul acesta unde ne-am strâns, să păstrăm cu scumpătate sămânţa de credinţă, şi vom vedea şi noi la rândul nostru dispărând negura stăpânirii străine şi vom putea zice ca Petru Rareş, fiul lui Ştefan, că „vom fi iarăşi ce am fost, şi încă mai mult decât atât".
În trecutul nostru, mulţi oameni au suferit. Dacă suntem ceva, noi suntem numai prin suferinţa lor. Toate puterile noastre nu sunt altceva decât jertfa lor, stânsă laolaltă şi prefăcută în energie. Şi unul dintre aceşti strămoşi, mare, fiindcă a fost şi el nenorocit într-o clipă de supremă restriştе, când i se zicea: „lasă ţara şi du-te sub jug", el, Gheorghe Ştefan din părţile unde luptă băieţii noştri la Oituz, a strigat: „decât să plec pentru totdeauna de aici, mai bine să mă mănânce câinii pământului acestuia!" Au trecut trei veacuri de la 1650, când Gheorghe Vodă Ştefan spunea celor vechi această hotărâre a sa şi faţă de care nu putem nici noi spune altceva decât: „să ne mănânce câinii ţării acesteia mai de curând decât să găsim fericirea, liniştea şi binele din graţia străinului duşman".

Actul III

Din când în când, din perete se aud bubuituri.
Atunci doamnele valsează cu şi mai mare elan.
Citeşte şi el sfârşitul articolului lui Iorga.
ZENOVIA: Aţi văzut, domnule general? Dacă nu aţi vrut să mă dansaţi dumneavoastră, o face sora mea!
AGLAIA (*venind la masă*): Sora asta a mea, de mică nu se lăsa până ce nu obţinea ce voia, aşa că, domnule general, de data aceasta v-am salvat eu, dar data viitoare, cred că va trebui să daţi o bătălie mai serioasă ca să rămâneţi nedansat.
GENERALUL: Doamnelor, nu mi-o luaţi în nume de rău, mai ales că m-aţi

copleșit cu ospitalitatea dumneavoastră, dar nu mai pot dansa. De când a început războiul, singurul balans pe care mi-l permit e în șaua calului și singurul ritm, cel al artileriei și al tunului.

Aglaia: E o altfel de muzică…

Zenovia: Da, e o muzică ucigătoare, o muzică inutilă…

Aglaia *(încet)*: Termină!

Generalul *(surprins)*: Inutilă, ziceți? Cum poate soția unui colonel să zică așa ceva? Nu aveți soțul pe front? Parcă și băiatul? S-au dus ei la ceva inutil? E inutil să lupți pentru pământul țării?

Zenovia: Mă iertați, dar dacă cei care sunt în pământ ajung să fie mai mulți decât cei care sunt pe pământ, ce rost are? Aproape că nu mai vezi un bărbat tânăr, sănătos…

Aglaia: Iertați-o pe sora mea! De când a început războiul, i s-au accentuat problemele cu nervii.

Generalul: Doamnelor, o să vă fac o mărturisire! Am avut aceeași discuție cu soția mea, aproape seară de seară, timp de doi ani. Doi ani! În toată perioada de neutralitate, când am stat toți cu nervii întinși la maxim, când o zi credeam că vom intra de partea nemților și încercam să ne construim argumente că e bine că intrăm de partea nemților… și încercam să evaluăm războiul din perspectiva asta; și a doua zi din partea aliaților. Și refăceam tot calculul, de data aceasta luând în considerare francezii, rușii și bulgarii… Și de fiecare dată ne spuneam că, indiferent de partea cui intrăm, războiul nostru e drept. Dar indiferent cât de drept, nu am fi vrut să-l plătim cu băieții noștri…

Aglaia: Și totuși, trebuie plătit cu băieții cuiva, nu-i așa?

Zenovia: Toată lumea e de acord că trebuie plătit cu băieții cuiva, atâta timp cât nu e vorba de băieții proprii.

Generalul: E foarte greu să pui în balanță lucrurile. Pe de o parte viețile tuturor, inclusiv ale dușmanului, că tot vieți sunt, tot creștini și ei… pe de altă parte, ideea de a reface țara, de a fi din nou România Mare… dacă stai de vorbă cu un basarabean, cu un ardelean, ți se sfâșie inima, cât se simt de singuri și de dați deoparte… Umilința pe care ei o trăiesc este de neîndurat. Imaginați-vă, doamnelor, că trece cineva și trasează cu vopsea o linie prin casa dumneavoastră și una sunteți de o parte, cealaltă de cealaltă parte și, dintr-o dată, aveți altă limbă oficială, alte date de sărbătorit, alte obiceiuri vi se impun și nu mai sunteți stăpâne pe casa dumneavoastră, alții vă fac regulile…

Zenovia: În ceea ce ne privește, pe mine și pe Aglaia, poate că nu ar fi chiar așa rău să traseze cineva o linie între noi…

Aglaia: Termină! Nu-l mai întrerupe pe general!

Generalul: Idealurile se varsă mereu în lucruri mărunte concrete… Asta înțelegi ca militar… Când ai harta în față și politicianul susține că

trebuie făcut așa și pe dincolo… El nu vede nimic… Tu, ca militar, vezi întunericul, frigul și moartea, vezi soldatul degerat, vezi soldatul mort de foame, armamentul vechi, debandada…

ZENOVIA: România Mare în sus, România Mare în jos, altceva nu auzim! Dar cum poate fi România Mare fără români?

GENERALUL: România nu poate fi mare fără români mari! Și românii au fost mereu mari, doar când au murit, când s-au jertfit pentru idealuri!

AGLAIA: Și atunci, generale, revenind la balanță, ce e de făcut? Pe de-o parte, avem mii de vieți omenești secerate, pe de altă parte, avem ideea, doar ideea unei României Mari. Pentru că, trebuie să recunoașteți, există posibilitatea să dăm și viețile și România tot mică să rămână…

GENERALUL: Adevărat! Și singura soluție este să nu pui în balanță. Să consideri că ideea României Mari nu poate fi contrabalansată de nimic… că indiferent care e prețul, el trebuie să fie plătit. Însăși ideea de balanță, când vine vorba de țara ta, mi se pare greșită.

ZENOVIA: Aveți copii, domnule general?

GENERALUL: Am. Și sunt pe front toți patru.

ZENOVIA: Și soția dumneavoastră cum face față gândului că ar putea rămâne fără familie?

GENERALUL: Soția mea știa că s-a măritat cu un militar. Și e și foarte credincioasă. Dumneavoastră cum vă descurcați?

ZENOVIA: Eu, cu vișinata…

AGLAIA: Mă gândesc că e târziu. Poate domnul general vrea să se retragă.

ZENOVIA: Pentru generali nu e bine să se retragă.

GENERALUL: Vreau să vă spun că vă înțeleg și temerile, și reținerile. Le înțeleg așa, seara la masă. Dar când ești în prima linie a frontului, nu mai există copiii unuia și ai altuia, e doar un corp comun care se zbate să supraviețuiască. Fiecare oștean care cade e o celulă și, așa cum un organism nu plânge după o celulă care moare, pentru că el îți continuă supraviețuirea… Nu mai cade Petre sau Ion sau Gheorghe, ci supraviețuiește organismul numit Petre sau Ion sau Gheorghe. Totul se judecă în mare, nu în mic, România Mare se judecă în mare.

ZENOVIA: În mare, sunt de acord cu dumneavoastră.

AGLAIA: Haideți să mergem la culcare, domnul general o fi obosit!

Se aud bătăi în ușă. Aglaia merge să deschidă, vine cu o scrisoare. Generalul citește scrisoarea.

GENERALUL: Am fost anunțat că trebuie să părăsim imediat acest loc. Nemții au spart frontul și sunt periculos de aproape. Strângeți în grabă ce puteți, luați și servitorii. A mai rămas cineva în sat?

AGLAIA: Nu, doar noi, cu servitorii noștri.

Zenovia: Cum să plecăm? Nu putem pleca! Nu avem cum pleca! Aglaia, ți-ai pierdut mințile, ai uitat?
Aglaia: Nu am uitat nimic, mă gândesc!
Generalul: Doamnelor, grăbiți-vă! Mă duc până în camera mea să-mi strâng câteva lucruri și să scriu o scrisoare. Apoi, în 30 de minute, ne reîntâlnim aici să plecăm. Nu vă cramponați de lucruri, nu luați multe. S-ar putea să nu se atingă de nimic și s-ar putea să reușim să recâștigăm repede teritoriul pierdut și să vă puteți întoarce mai repede decât sperați.
Generalul iese.
Zenovia: Ce ne facem? Cum facem? Nu putem sparge peretele, că facem zgomot!
Aglaia: Termină cu prostiile! Cum să ne apucăm acum să spargem peretele? Le lăsăm multă mâncare, le spunem care-i situația, plecăm cu generalul! Vedem noi până unde și ne întoarcem într-o zi, două, să vedem ce fac și poate atunci să spargem peretele! Nu putem face asta cu generalul, e mult prea riscant!
Zenovia: Hai să-i spunem că noi rămânem, că nu ne temem de nemți! Nu ne poate obliga să plecăm din casă!
Aglaia: Ba poate! Este de datoria lui să apere atât civilii, cât și militarii, plus că noi două nu suntem două... Suntem neveste de ofițeri superiori ai Armatei Române. Nu cred că ne-ar lăsa să rămânem, după cum nu cred că ar lăsa-o pe nevastă-sa să rămână. Și ce motiv să avem?
Zenovia: Să spunem că mi se face rău, că leșin, că nu pot călători. Orice, numai nu putem pleca să-i lăsăm aici pe Radu și pe Alexandru. Știi bine că nu-i putem lăsa zidiți în coșciugul ăla. Cine le-ar da mâncare? Cine le-ar schimba oala? Cine le-ar da haine?
Aglaia: Zenovia, dacă află generalul, îi împușcă, nu are cum, Legea marțială îi paște...
Zenovia: Dar, dacă se instalează nemții în casa noastră... Cum mai venim noi la ei? Că ăia, dacă vin și găsesc o casă ca a noastră, sigur vor dori să campeze în ea...
Aglaia: Nu pot sta mult. Linia frontului se mișcă... nu stau mult într-un loc... hai mai bine să strângem mâncare să le dăm, cât mai multă... cârnați, apă, pâine câtă avem...
Zenovia: Și le spunem că plecăm, și-i lăsăm aici...!?
Aglaia: Nu, nu e bine, nu putem face asta! Îți dai seama!? Le e greu și așa; Radu al meu e deja cu nervii la pământ... deznădăjduiesc de tot... cine știe ce idei le mai vin?
Zenovia: Păi și atunci? Cum? Plecăm așa, fără o vorbă? Și de ce le spunem că le lăsăm mâncare mai multă? Plus că trebuie să știe să și-o drămuiască...Nu știm cât poate dura... Dacă, de exemplu, ne omoară pe

drum sau ne iau prizoniere sau cine știe ce se mai întâmplă… Că doar e război… Generalul ăsta ne încurcă! Dacă ar pleca el înainte… sau dacă l-am lichida… am rezolva problema. Am sparge zidul și am pleca cu toții…

AGLAIA: Ești în noaptea minții, nu mai vorbi! Doamne, ce durere de cap m-a luat! Nu moare nimeni: nici noi, nici generalul, nici copiii noștri…

ZENOVIA: Și ce ne va salva?

AGLAIA: Ne va salva tifosul exantematic.

ZENOVIA: Tifosul exantematic?

AGLAIA: Îi spun generalului că acum două săptămâni am îngrijit un bolnav de tifos exantematic și că acum, din cauza șocului, cred că mi se declanșează boala…

ZENOVIA: Dar chiar l-ai îngrijit pe Ioan, tatăl Mioarei. Dumnezeu să-l odihnească! Ți-e rău, Aglaia? Te-ai îmbolnăvit și tu? Asta mai lipsea! Copiii ziditi, frontul care vine peste noi, retragerea… și acum tu, Aglaiță, să te îmbolnăvești…

AGLAIA: Nu, ce prostii spui? Nu sunt bolnavă… Îmi pot provoca febra, pot simula toate simptomele. Tu vei rămâne, desigur, să mă îngrijești… Nemții nu vor intra, fiindcă vom arbora steagul de tifos. Asta, dacă nu reușim cumva să scăpăm înainte de venirea lor… De fapt, cred că nici nu mai trebuie să-mi provoc febra. Parcă tot stresul acesta m-a făcut să-mi fie rău!

ZENOVIA: Îți ard obrajii, ochii sunt sticloși… Nu cumva chiar faci tifos?

AGLAIA: Ei fac! E doar oboseală… Du-mă la pat! Sunt doar ametită de la toate aceste evenimente. Multe decizii de luat, multă teamă…

Intră Generalul

GENERALUL: Gata, doamnelor, haideți să plecăm!

ZENOVIA: Sora mea se simte rău. A îngrijit până acum de un argat al nostru care a murit de tifos exantematic. Nu putem pleca. O să rămân aici cu ea!

GENERALUL: Sunteți sigure că e decizia cea mai bună? V-aș putea ajuta cu un medic?

AGLAIA: Nu! Nu e nevoie! Mulțumim. Sunt o femeie rezistentă… Nu mă doboară pe mine cu una cu două nici războiul, nici vreo boală… Mergeți cu Dumnezeu! E multă nevoie de dumneavoastră pe front!

GENERALUL: Vă mulțumesc pentru tot! Oricând aveți nevoie de ceva, puteți conta pe ajutorul meu!

În clipa aceea, s-a auzit o bubuitură puternică din perete și o voce care striga: „Scoateți-mă de aici… nu mai pot… înnebunesc… Domnule general!”

GENERALUL: Ce e asta? Ce se aude? De unde vine vocea asta?

AGLAIA: Ce voce?

Vocea din nou: „Scoateți-mă de aici…”

GENERALUL: Asta! Cine mai e cu noi? Mi-ați spus că suntem singuri!

Zenovia se duce și dă deoparte un dulap. În spatele lui e o ușă, deschide ușa, ies cei doi.

Generalul: Ce e asta? Cine sunt tinerii ăştia doi? Sunt bolnavi şi ei?
Zenovia: Sunt băieţii noştri, Radu şi Alexandru. I-am zidit, ca să nu-i pierdem în război.
Generalul: Soţii dumneavostră, colonei medaliaţi ai Armatei Române, ce părere au de asta?
Aglaia: Soţii noştri nu ştiu nimic. Am plănuit asta, după plecarea lor. Ei cred că băieţii lor sunt pe front. Le-am scris că avem veşti de la ei, că s-au luptat cu bulgarii.
Generalul: Vă daţi seama ce crimă groaznică aţi comis? V-aţi înşelat ţara, dar v-aţi înşelat şi soţii! Două delicte la fel de grave, aş zice.
Radu: Eu nu am vrut! M-au zidit peste voinţa mea! M-au îmbătat şi m-am trezit zidit.
Alexandru: Pârâciosule! Pe lângă laşitate, asta-ţi mai lipsea...
Generalul: E adevărat, doamnelor?
Aglaia: Da, aşa a fost...
Generalul: Şi tu, tinere, ce ai de spus în apărarea ta?
Alexandru: Îmi place viaţa! Asta e singura mea apărare.
Generalul: Deci, noi cei care mergem să luptăm pentru ţara noastră suntem nişte oameni care nu iubesc viaţa, nu-i aşa? Noi iubim moartea şi o semănăm peste tot cu bună ştiinţă, ne place să inventăm cauze nobile, numai ca să-i smulgem pe băieţii noştri de lângă mame şi să-i transformăm într-un morman de viscere însângerate, asta crezi, tinere?
Alexandru: Nu cred asta. Eu v-am spus de ce am acceptat să fiu zidit în loc să merg să lupt. Cred că ni se servesc nişte idealuri măreţe, ca să renunţăm la hainele noastre comode şi să le îmbrăcăm pe cele militare. Cred că, dacă ni s-ar spune adevărul, că luptăm, fiindcă cineva vrea să se îmbogăţească sau fiindcă cineva vrea să aibă acces la nişte resurse pe care nu le are sau fiindcă cineva a visat că i-a rămas mică ţara, nu ar mai lupta nimeni! Dar dacă ni se spune că trebuie să luptăm pentru ţară, pentru naţiune, pentru teritoriul stropit cu sângele înaintaşilor noştri, atunci o facem. Ca şi când sângele nostru peste sângele lor ar însemna istoria...
Generalul: Dar ce înseamnă istoria? Doamnelor, aş dori o favoare!
Zenovia: Sigur, orice!
Aglaia: Imediat sari la favoruri! Ai răbdare! Să vedem despre ce e vorba!
Generalul: Doamnelor, aş vrea să stau de vorbă ca între bărbaţi cu aceşti tineri! Îmi permiteţi?
Zenovia: Desigur! Vezi? Nu a fost mare lucru.
Aglaia: Domnule general, ne retragem, ne anunţaţi când aţi terminat!
Cele două surori ies.
Generalul: Măi, băieţi, acum o să îmi explicaţi voi mie, aşa, bărbăteşte, ce pedeapsă meritaţi pentru ce aţi făcut!? Cazul, pe scurt, sună aşa:

sunteți niște trădători! Țara a avut nevoie de voi și răspunsul vostru a fost să-i întoarceți spatele.

ALEXANDRU: Domnule general, mereu ne întrebăm ce vrea țara de la noi și e limpede ce vrea: vrea sânge, vrea sacrificiu, vrea iubire prin toți porii. Înțeleg ce vrea țara de la mine, ce vrea să fac eu pentru ea, mi-e clar. Ce face ea pentru mine, nu... De ce să-mi dau eu viața pentru țară? În definitiv, e un joc al sorții că m-am născut aici. Și încă nu unul foarte bun...

GENERALUL: Ești băiat de colonel, adică de om antrenat să sacrifice oricând și orice pentru țara lui și îndrăznești să îmi spui mie, conducător al Armatei Române, că e doar un joc al sorții? Că pentru tine limba, tradițiile, cultura, nu înseamnă nimic...?!

ALEXANDRU: Dacă mor, cu ce ajut eu obiceiurile și țara? O să am parte de o înmormântare românească, cu bocitoare și tot tacâmul. Tot ce spun este că, dacă ar fi fost să mă nasc în Franța, iubeam limba franceză, obiceiurile franțuzești, aveam în plus avantajul unei culturi bogate. Ca pictor, aveam acces la cele mai bune școli.

GENERALUL: Băiete, oprește-te! Că o să ai acces la o palmă răsunătoare! Ceea ce spui tu e o adevărată blasfemie.

ALEXANDRU: Ce e blasfemie? Că vreau să trăiesc? Că sunt un spirit universal care nu se cramponează de un petec de pământ și de niște locuri pe care întâmplător s-a născut?

RADU: Alexandru, termină! Ești de-a dreptul obraznic! O iei razna complet!

ALEXANDRU: Eu o iau razna?! Nu ți-e rușine? Mă puneai să te strâng de gât și eu o iau razna? Da, în vremuri de război, să vrei să trăiești pare că o iei razna!

RADU: Deci, tu chiar crezi că ești mai bun, că ești mai presus de țara asta, că ești prea bun! I-a rămas țara mică! Geniu pustiu ce ești... O să cucerești tu cu picturile tale lumea! Și ce o să spui? Că nu te mai cheamă Radu Ionescu, ci Radu von Ionescu sau Radu Ionesco... Îngâmfarea ta e fără margini, deja mă înspăimânți! Eu îmi pierd mințile în beznă, fără aer, tu ți le pierzi la lumină...

ALEXANDRU: Care lumină, măi, care aer? E doar o cocină de porci, o cocină plină de păduchi și de boli, de sărăcie, și de foamete! Recunoști uniforma românească dintr-o mie! E sărăcăcioasă. A francezilor, da, e impozantă, a nemților, la fel... Mi-e silă de uniforma noastră: ștearsă, cârpăcită, murdară... Mi-e silă de toți țăranii ăia fără dinți în gură care merg pe front cântând... Mi-e silă de degringolada din armată... Mi-e silă de Iorga care stă în conacul lui de la Văleni și bagă discurs după discurs! El stă la verdeață și pe tineri îi trimite la loc cu verdeață! Mi-e silă de toți îmbuibații care își cresc averile pe spatele unor prostovani care nu știu bine să învârtă vorba în gură, dar se descurcă cu sapa și mor minunat împunși de baionetă...

Generalul trage un foc în aer. Liniște. Intră mamele panicate

Zenovia: Aoleo, ce s-a întâmplat? Radu, mamă, ești bine?

Aglaia: Doamne, Alexandru, ce m-am speriat!

Generalul: Nu vă alarmați, doamnelor! Le-am arătat cum se folosește pistolul. Mai lăsați-ne un mic răgaz și vă chemăm.

Generalul: Ești talentat la pictură?

Alexandru: Da. Dar nu văd ce legătură are asta cu discuția noastră...

Generalul: E o întâmplare că ești talentat? Consideri că e un dat sau nu?

Alexandru: E, sigur că e! E suficient să-l puneți pe văru-miu să deseneze, ca să vedeți că e...

Generalul: Deci, acceptăm că talentul la pictură e un dat, dar țara în care ne naștem, limba, familia sunt simple întâmplări de care un spirit universal ca al domniei voastre nu se poate lăsa constrâns...

Alexandru: Ce vreți să spuneți, că nu prea mi-e clar...

Generalul: Măi, băiete, tu în viața asta ai venit cu o desagă în care Dumnezeu ți-a vârât o țară, o familie, o limbă, un talent! Dacă renunți la ce ai tu în desagă, de bună voie, tu devii mai sărac, pricepi asta? Și există și o desagă a țării. Dacă sunt mulți băieți deștepți așa ca voi care-și ușurează desăgile, are de pierdut toată țara... Și ajungem o țară ușoară, o țară fulg, pe care o ia vântul și o aruncă de colo-colo, cum vrea el. Desagii ăștia grei, apăsători, umilitori poate câteodată, sunt ancora noastră, doar că nu e o ancoră în jos, ci în sus. Uniforma noastră o fi pală și jerpelită, dar nu e niciodată ca frunza lui Adam, nu ne acoperă niciodată rușinea, așa să știi! Și, când Dumnezeu ne întreabă unde suntem, nu ne dăm după smochin...

Radu: Nu-i spuneți lui din astea, că nu știe...

Generalul: Băiete, în desaga ta ce e?

Radu: Lașitate, frică de viață... Frică de moarte, rușine... Am vrut să mă omor, n-am avut curajul. Mă simt complet pierdut, dezorientat... De cele mai multe ori, mă simt o anomalie, o greșeală! Mă uit la ai mei și-mi spun că poate nici nu sunt copilul lor, că poate m-au adunat de pripas, de pe undeva...

Generalul: E normal să te simți așa. Te-ai trădat! Voi asta nu înțelegeți: că nu-ți poți trăda țara, fără să te trădezi pe tine, fiindcă voi faceți parte din țară. Și aici nu e loc de întors. Există un preț pe care îl plătești, ca să te transformi din Radu Ionescu în Radu von Ionescu. Iar prețul acela este moartea interioară.

Alexandru: Cum adică? Vreți să spuneți că nu voi mai putea picta?

Generalul: Vreau să spun că nimic nu va mai avea gust pentru tine: nici viața, nici moartea, nici cerul, nici femeile arcuite, nici culorile aerului sau cum mai spuneai tu așa...

Alexandru: Ați auzit?

GENERALUL: Pentru un general, auzul face parte din echipament, îmi poate salva viața mai bine decât baioneta sau pistolul. În prima noapte, am auzit trei oameni plângând și doi sforăind.
ALEXANDRU: Eu și Safta sforăim…
GENERALUL: La început, m-am gândit că poate ați ascuns ceva nemți, mai sunt rătăciți din ăștia care dezertează și se roagă de români să-i ascundă până trece războiul. Și românul milos…
ALEXANDRU: Ca să nu spunem prost…
GENERALUL: Apoi, mi-am dat seama, din atitudinea mamelor, ce au făcut. Dar nu voiam să le deconspir direct, ca la teatru… Nu-mi place să duc război cu femeile, cu niște mame. Dar în același timp, nu puteam lăsa lucrurile așa cum sunt. Eu îi cunosc pe tații voștri, știu cum le-ar fi să afle așa aranjament rușinos, așa că lucrurile trebuie remediate.
RADU: Întrebarea e cum? Se mai poate? Nu e prea târziu?
GENERALUL: Cât suntem în viață, niciodată nu e prea târziu.
ALEXANDRU: Deci, recunoașteți că e important să fii în viață…
GENERALUL: De dragul lui taică-tu, mă rog băiete să fii talentat, foarte talentat. Ceea ce uiți tu mereu este că noi facem războiul ăsta pentru cei pe care-i iubim, e un război purtat din iubire…
ALEXANDRU: Acum cred că dumneavoastră ați rămas fără aer și nu mai judecați cum trebuie…
GENERALUL: În pistolul meu e un singur glonț, te poți împușca tu, îl poți împușca pe Radu sau pe mine, pe cine preferi…
ALEXANDRU: Cu tot respectul și cu toată sinceritatea, pe dumneavoastră…
GENERALUL: Corect, răspuns corect. Și de ce ai face asta?
ALEXANDRU: Fiindcă eu sunt eu, iar pe Radu îl știu de când sunt mic…
GENERALUL: Exact! Ce vă leagă?
ALEXANDRU: Familia, limba, amintirile din copilărie, Mioara…
GENERALUL: Încă o dată, răspuns corect. Ce ne facem acum că sunt români și-n Ardeal, și-n Moldova, și-n Bucovina. Dacă avem un singur glonț, în cine tragem? Istoria își dă mereu un singur glonț. Acum e al nostru și e cazul să-l folosim cu cap. …Chemați-le pe doamne!
AGLAIA: Domnule general, ce veți face cu noi? Cu ei? Îi trimiteți în fața Curții Marțiale…
GENERALUL: Nu! M-am gândit la altceva. M-am gândit să vă judec pe toți aici, acum. Să vă judec, să vă condamn și, dacă e nevoie, să vă execut… Momentele excepționale cer măsuri pe potrivă.
ZENOVIA: Glumiți, nu?
GENERALUL: Nu am timp de glumă, stimată doamnă! Și umorul nu m-a dat afară din casă. În plus, după cum cred că auziți și voi, frontul e din ce în ce mai aproape. Așa că am să fac o judecată scurtă și concisă. Am să vă

pun fiecăruia două întrebări. Am să vă las să vorbiți puțin între voi și apoi voi veni să îmi dați răspunsul.

Alexandru: Dăm toți un singur răspuns?

Generalul: Da, va trebui să cădeți de acord să dați un singur răspuns.

Zenovia: Ne judecați împreună. E corect așa?

Generalul: Stimată doamnă, crima ați ticluit-o împreună. Împreună ați pus-o în practică, împreună vă judec! Nu am timp acum de subtilități. Sau poate preferați să chem ordonanța, să vă aresteze pe toți...

Zenovia: Nu, firește că nu! Și dacă răspundem bine, dacă vă plac răspunsurile noastre, ce veți face?

Generalul: Vă las în pace, ca și când nu ne-am fi întâlnit. Cu alte cuvinte... liberi.

Aglaia: Domnule general, haideți să nu vă mai pierdem timpul! Spuneți-ne care e prima întrebare...

Generalul: Foarte bine. Prima întrebare este: pentru ce merită să trăiești? Vă las câteva minute la dispoziție, să vă consultați între voi. Doamna Aglaia, vă las aici un bilețel, cu cea de-a doua întrebare, dar vă rog să-l deschideți numai după ce s-a găsit răspunsul la prima, răspunusul comun. Și, după ce sunteți gata și cu al doilea răspuns, mă chemați. Eu mă duc să vorbesc cu transmisionistul, să mai afle detalii despre linia frontului. Oricum, grăbiți-vă! Nemții sunt deja foarte aproape.

Generalul iese

Alexandru: Ce prostie! Pentru ce merită să trăiești... Pentru viață, pur și simplu, pentru soare, aer... pentru culori, forme, pentru femei, în primul rând, pentru femei...

Zenovia: Alexandru, mamă, taci puțin! Să ne auzim și noi gândurile din cap... Merită să trăiești pentru tine, pentru tot ce e în jurul tău, merită să trăiești, ca să iubești...

Alexandru: La treaba asta cu iubitul, îți dau dreptate...

Zenovia: Aglaia, tu pentru ce crezi că merită să trăiești?

Aglaia: Nu știu... sunt tare obosită... și confuză... Dar aș zice că merită să trăiești, pentru că Dumnezeu ți-a dat viață... că merită să trăiești pentru iubire, cum ai spus și tu, doar că, prin iubire, trebuie să înțelegem sacrificiu... Pentru familie... merită să trăiești, ca să-ți împlinești destinul și-n același timp să-i ajuți și pe ceilalți să-l împlinească pe al lor... Și, cu cât mai mulți oameni își împlinesc destinul ajutați de tine, cu atât mai mult ți-l împlinești și tu pe al tău...

Zenovia: Și când sunt mai mulți, e vorba de destinul unei țări... Dacă merită să te sacrifici pentru un om, merită să te sacrifici cu atât mai mult pentru mai mulți oameni...

Radu: Și mulți oameni fac un popor, o națiune.

ALEXANDRU: Să mori înseamnă să-ți împlinești destinul? Sunt doar vorbe sfornăitoare, un delir al bolii… Merită să trăiești, ca să te bucuri de tot ce are viața de oferit, să te desfeți. Viața e o desfătare… Nu există desfătare în moarte…
RADU: De unde știi? Ți s-a întâmplat să mori des? Ai murit pentru ceva până acum? În afară de agonia dată de dorul după Mărioara…
ALEXANDRU: Nu înțeleg ce e rău în a dori să fiu cu Mărioara.
ZENOVIA: Terminați cu prostiile voastre!
AGLAIA (*sfârșită*): Nu vă dați seama care e jocul generalului aici? El nu vrea răspunsuri, el vrea să ne pornească conștiințele, vrea să ne căim, vrea să înțelegem că lucrurile pentru care merită să trăiești sunt și cele pentru care merită să mori, că de fapt asta le dă valoare…
RADU (*privind pe fereastră*): Mama are dreptate!
ZENOVIA: De ce spui asta?
RADU: Fiindcă îl văd pe general călărind și a ajuns deja departe… Nu-l interesa pe el răspunsul nostru… A vrut doar să ne pornească mașinăria conștiinței, i-a dat o manivelă, cum ar veni. A sperat că după aceea ne vom descurca singuri.
ZENOVIA: Hai, Aglaia, să auzim a doua întrebare!
AGLAIA: A doua întrebare e: pentru ce merită să mori?
RADU: Deci, am avut dreptate! Fiindcă așa e, cum a spus mama. Lucrurile pentru care merită să trăiești sunt exact aceleași pentru care merită să mori.
ALEXANDRU: Eu mor de nerăbdare să ajung în păduri, în scorburi, în siguranță…
AGLAIA: Nu există siguranță. Niciodată! Nici când e pace, nici când e război. Există doar mila lui Dumnezeu.
De afară se aude schnell, schnell…
ZENOVIA: Dacă nu am mers noi la război, a venit războiul la noi. Ce facem acum?
ALEXANDRU: Plecăm cât de repede se poate. Hai Radu! Mergem și ne ascundem în pădure. Doar îi știm toate râpele, toate scorburile, toate găurile de șarpe, vorba aceea…
RADU: Nu! Du-te tu! Eu rămân cu mama și dacă scăpăm cu bine, după război, mă predau. Și fie ce-o fi! Cum o vrea Dumnezeu!
ALEXANDRU: Mamă, tu ce faci? Rămâi cu Aglaia sau vii cu mine?
AGLAIA: Duceți-vă cu toții! Nu vreau să rămână nimeni cu mine… Mă descurc eu… Nu o să-mi facă nemții nimic.
ZENOVIA: Hai să rămân aici să am grijă de tine… Nu mi-e frică de boală și știu exact ce am de făcut.
AGLAIA: Chiar știi?

Zenovia: Sigur, te-am văzut pe tine cum ai avut grijă de Ioan, am mai și citit…
Aglaia: Atunci, du-te pe front! Ai fost destul doar sora mea, acum fii soră pentru mulți!
Radu: Mamă, nu vrei să stau cu tine?
Aglaia: Nu te-am lăsat eu la război și vrei acum să-ți dau tifos? Du-te cu Dumnezeu! Am greșit. Să te rogi pentru mine! Hai, plecați…! Nu, fără îmbrățișări…! Plecați! Nu mai e timp.
Radu: Nu, mamă! Rămân aici cu tine.
Zenovia: Las-o doar pe ea aici. Ea e sufletul casei. Tu vino cu noi, Radu! Pleacă toți. Își toarnă un păhărel de vișinată. Îl bea. Apoi începe să acopere mobilele cu cearșafuri albe. La sfârșit dă jos de pe pereți icoana și poza cu cei doi bărbați ai lor.
Aglaia: E bine, e foarte bine. Zenovia, pe front soră de caritate, e grijulie și iscusită când vrea ea, plus că-i va contamina pe toți cu veselia ei… Radu, pe front, demn, mândru, așa cum îl voia de fapt taică-su. Alexandru, prin păduri, dar poate i-o veni și lui mintea la cap… Sau poate cine știe? O ieși ceva din pictura aia a lui în cele din urmă… Iar eu, aici, sufletul casei… Da, sufletul casei nu moare niciodată…
Vine cu o frânghie, avem impresia că vrea să se sinucidă. De fapt intră în perete și trage dulapul cu frânghia după ea. Se autozidește. Din perete se aude plânsul ei.
Aglaia: Stau aici pentru când vor fi din nou viață și râsete și joc…